

ENTREVISTA AMB RAIMON NOGUERA, NOTARI DE PAU CASALS I MIRÓ

Salvador d'ànimes i de 'quartos'

Raimon Noguera, notari de Pau Casals, Miró i de molts dels prohoms de Catalunya, ha estat testimoni de primera línia de la Barcelona de tota la vida. El seu saber no és només interessant perquè sigui un pou d'història sinó perquè és un dels pocs que encara viuen en un règim de tolerància activa.

Assumpció Maresma Matas

Escolti, jo tinc més de 90 anys. Aquesta és la primera frase que ens diu Raimon Noguera, tot just començar l'entrevista. Ho diu com una advertència. No se sap si perquè no està disposat a explicar la vida en capítols o bé perquè, per a ell, la seva vida només té interès perquè l'ha viscut.

El seu cognom sempre ha anat acompanyat de la seva professió, la de notari. El notari Noguera ha estat testimoni de primera línia de la Barcelona que els d'ara anomenem de tota la vida, o sigui la d'aquest segle. Era del mateix curs que en Pla. Va viure al carrer de la Canuda, davant l'Ateneu. Amic de Sagarra, de Joan Prats, de Pau Casals, de Joan Miró, va ser temps per en Picasso perquè acceptés les seves consultes notariales. No va acceptar, eren amics i no calia complicar-se la vida. En Picasso la tenia prou complicada. Però sí que va ser notari de Pau Casals i de Miró i de molts dels prohoms de Barcelona.

El seu saber no és només interessant perquè sigui un pou d'història, sinó perquè segurament és un dels pocs que encara viu en règim de tolerància activa. Definició que Pla va fer servir alguna vegada per qualificar l'ambient de l'Ateneu.

—¿Quan va conèixer Picasso?

—¡Uf! No me'n recordo. Una vegada, estant a París, el matrimoni Gili em va dir si volia anar amb ells a visitar Picasso. Vaig contestar que sí, naturalment. Així el vaig conèixer. Després vaig anar moltes vegades a casa seva. Era una persona interessant.

Una vegada em va cridar per fer-me unes consultes sobre la seva vida privada, que era molt complicada. Quan em va començar a explicar i a fer consultes, li vaig dir: «tu t'has passat tota la vida fent tot el que t'ha donat la gana, has tingut dones de totes menes, has fet totes les combinacions possibles i, ara, vols que un home com jo et resolgui els problemes. ¿Saps què?, parlem del que vulguis però no em demanis solucions, ja t'apanyaràs».

—¿Així, no va participar en la confecció del seu testament?

—No. En Picasso no parlava mai de la mort, amb això era una mica gitano. De totes maneres no ho podia fer perquè a França no tenia cap competència. Després, honradament, he de dir que era un home molt complicat.

—Però vostè sí, que va encarregar-se de la creació del Museu Picasso de Barcelona.

—Miri, aquells barris on ara hi ha el Museu Picasso estaven molt abandonats. El carrer de Montcada era molt sordid, com alguns dels que encara

queden. Primer es va crear l'Associació d'Amics del carrer de Montcada. L'Ajuntament va ajudar-hi. El primer Palau a ser restaurat va ser l'actual seu del Museu Picasso. De mica en mica m'hi vaig trobar al mig. Quan el vaig anar a veure, mentre es feia el Museu, em va regalar quatre llibres seus amb unes dedicatòries dibuixades.

—¿Són aquestes que té aquí al despatx?

—Això en són còpies. Els originals els vaig cedir al Museu. Ara són allà.

Raimon Noguera s'aixeca de la cadira i comença a regirar calaixos. «Vingui, aquest és un dels pocs documents que va firmar Picasso. El seu advocat es va quedar meravellat que aconseguís la seva signatura, sempre intentava escapolar-se. Però jo ho tenia clar, volia que m'ho firmés tot. Aquest document és la donació que va fer Picasso als seus nebots d'unes pintures, de l'última exposició que va fer a Avinyó, a canvi que ells cedissin al Museu de Barcelona les pintures que havien quedat a casa de la seva germana a Barcelona. A les famílies dels artistes no tot és tan fàcil com sembla a les fotos». El notari Noguera tanca la carpeta i quan passa davant les reproduccions de Picasso, no pot estar-se de dir: «Picasso era prodigiós. Això ho va fer en un moment davant meu». La conversa continua en el seu àtic del passeig de Gràcia, mentre el perfil del terrat de la Pedrera de Gaudí, que es veu nítidament des del seu despatx, va quedant retallat per la foscor.

—¿Com va introduir-se a la Penya de l'Ateneu?

—Vivia al carrer de la Canuda, molt prop de l'Ateneu. Però jo no anava allà per cap afició intel·lectual, hi anava perquè a casa em pelava de fred. Allà hi havia calefacció. Perquè vegi com es vivia abans, aleshores, la gent que tenia *quartos* arribava com a màxim al braseret. Nosaltres ens pelàvem de fred i anàvem allà, a més hi havia una bona biblioteca i amics.

—¿A Pla, també el va conèixer?

—Erem del mateix curs a la Universitat. Perquè en Pla, encara que després no ho semblés, era advocat. Teníem exactament la mateixa edat. Però jo només anava a classe per a examinar-me. M'havia de guanyar la vida. En Pla se la va guanyar escrivint. Allà no vam coincidir. Jo vaig preparar les oposicions i m'he passat la vida fent de notari. Per raons de feina m'he estat molt fora de Barcelona. Quan venia, anava a sopar amb la penya de l'Ateneu. En Sagarra m'acompanyava a l'estació a esperar el tren. Quan arri-

bava el tren, ell se n'anava a dormir i jo cap a la Rioja.

—I en Sagarra...

—En Sagarra era molt diferent del seu fill. Amb el seu pare, uns hi estaven d'acord i altres no, però era un home respectat per tothom. El seu fill és un home que ataca moltes vegades sense gaires *modos*. El seu pare era consistent quant a l'aportació, quant a la despesa no s'amoïnava gaire. Si no els tenia, se'ls gastava. Quan li van donar el premi per *La ferida lluminosa*, si no recordo malament li van donar uns quants *quartos*, i a la Penya de l'Ateneu es va parlar d'això. Ell va aguantar com tothom. Les coses acabaven així. Hi havia un ambient amistós en el bon sentit de la paraula, precisament perquè era un ambient amistós, si t'enfadaves tenia unes conseqüències pitjors.

—A Pla, però, el va conèixer prou. En un dels seus escrits parla d'una conversa que va tenir amb vostè de catorze hores.

—Sí, el vaig conèixer a l'Ateneu. Allà hi havia l'Alexandre Plana. Ara no se'n parla gaire, d'en Plana. Era un home alt i corpulent. Nosaltres dèiem que semblava una lloca amb els seus pollets perquè sempre anava rodejat de jovenalla. Ajudava a tots els que començaven, entre ells va ajudar en Pla.

Després amb en Pla ens vam anar veient. Amb el grup dels germans Llirmona i en Sagarra, anàvem a la Costa Brava, quan ningú en parlava. Això de la Costa Brava s'ho va inventar un periodista de *La Veu*. Sempre acabàvem igual. Anàvem a les 3 a treure en Pla del llit. Així començava la broma. En Pla només escrivia de nit i generalment al llit. Tenia una vida molt pintoresca. Quan en Pla estava llest, anàvem a dinar i acabàvem a la nit. Era l'època en què va començar a aparèixer el whisky i els combinats, abans només beviem conyac i ginebra. Després tot va canviar.

—En Pla, en el Quadern Gris parla d'en Borralleres com un dels homes que el va ajudar.

—A l'Ateneu hi havia moltes penyes. Dia i nit hi havia moviment. De nit estava tancat, però hi havia un porter que sempre t'obria la porta. Una d'aquestes penyes s'ha dit que la presidia en Borralleres perquè s'hj passava tot el dia, ell és dedicava a això, a parlar amb un i l'altre. Molts dels altres entràvem i sortíem. Ell sempre hi era.

Era una altra època. Ara tothom té un rei al cos. A la gent no li agrada escoltar, ni conversar. A una sala de l'Ateneu hi havia un piano, que vam haver de traslladar perquè els veïns es

queixaven. Jo tocava el piano i l'Estelrich cantava, mentre fèiem temps per anar al Liceu. Tots dos ho fèiem prou malament. Després dels concerts es feien tertúlies i els periodistes hi participaven i escoltaven. Després, si volien, feien servir el que s'havia comentat. Això s'ha acabat.

—*¿Eren temps millors?*

—Tots els vells consideren que era millor abans. Jo sempre els dic que no era ni millor ni pitjor. El que és evident és que ells eren millors perquè eren joves. Els vells sempre ho troben tot malament.

—*Però sí, que hi havia més vitalitat cultural.*

—Canvia molt, tot canvia segons l'època. La Barcelona d'aleshores i la d'ara no s'assemblen gens. Aleshores tota la vida cultural quedava tancada a la Barcelona vella. Barcelona acabava a la plaça de Catalunya. Hi havia més vida associativa, més vida social. La meitat de la vida cultural era associativa. Ara es fa d'una altra manera.

Per exemple si ara existís *El Bè Negre*, hi hauria bofetades. *El Bè Negre* tirava al dret i si t'enfadaves, la gent es posava a riure; i ara, en canvi, et posen una querella criminal. Hi havia un altre esperit, que no té res a veure que sigui millor o pitjor, però era diferent.

—*Però el sentit de l'humor, sí que podríem dir que era millor.*

—Això és evident. Miri, una vegada en Llates, a qui agradava pontificar, va decidir anar a la penya dels grans. Allà es va trobar amb en Borralleres, amb en Pujols i quan va intentar pontificar, el van passar per la pedra. Sobretot en Pujols, que era un

home molt particular, indefinible, perquè llegit no té cap valor, però en una reunió tenia uns acudits mortals. Jo li vaig dir que havia aguantat el xàfec i em va respondre que havia tingut la sensació que si s'enfadava s'haurien posat a riure.

No es podia enfadar. Això ha canviat, ara la gent és més susceptible, i a més, tingui en compte que abans eren molt més cruels. *El Bè Negre* no tenia respecte a res. Quan algú tenia un embolic de faldilles, l'explicaven amb tot detall.

—*Ara és el regne de la cultura oficial.*

—Aleshores la cultura oficial no existia. Tot l'ambient cultural era fora de l'oficialitat.

—*¿Per què es va fer notari?*

—Per guanyar-me la vida. Vaig fer oposicions, vaig voltar mig Espanya fins que vaig poder tornar a Barcelona. Jo era incapaç de fer d'advocat perquè no sé fer discursos, ni anar-me a barallar amb la gent. En canvi, fer de notari és una cosa pacífica. L'únic article dels notaris que em vaig aprendre era el primer, que diu que no hi ha jerarquies, i que el notari a casa seva és l'amo. Aleshores, si tracta bé la gent, tindrà més clients i es guanyarà la vida, i si no la tracta tan bé, se la guanyarà menys.

—*Un notari és un confessor.*

—És més que un confessor, perquè com no es tracta de salvar l'ànima sinó els *quartos*, llavors es diu tot.

—*Vostè també va iniciar una col·lecció de textos.*

—Sí, existeix una col·lecció de la Fundació Noguera. Vam editar la pri-

mera edició crítica del *Consolat del Mar*, després *Els Usatges* de Barcelona, Les Societats Mercantils Medievales, Les col·leccions de costums de Girona i moltes coses més. Després també hem editat els catàlegs de protocols de tots els arxius de Catalunya. Això va ser quan vaig començar a guanyar-me la vida, em va semblar que es podia ajudar a publicar gent de Barcelona i sobretot als de fora. Si els de ciutat passaven misèria, encara més els de fora.

—*Fa cara d'haver-se divertit bastant a la vida.*

—Tot el que he pogut.

—*¿Ha estat un solter vocacional?*

—No he agradat a les senyores. Perquè no serà que no n'hagi tractat. A mi m'agradava molt anar amb les senyores, però quan arribava el moment de la veritat, no tenia, es veu, prou influència.

—*¿No serà que li agrada molt anar a la seva?*

—Sí. Mai he adquirit compromisos, sempre m'he quedat una mica en llibertat. Però tot això es diu després. Si hagués tingut una passió hauria superat aquestes coses, però es veu que no sóc un home apassionat, tinc un esperit massa crític.

—*¿Aquesta distància també l'ha mantingut amb la política?*

—Miri, tots els meus amics eren liberals-conservadors. Quan els van tancar, ja no van ser revolucionaris. I no van ser-ho perquè els tanquessin, sinó perquè menjaven malament. A mi sempre m'ha agradat desmitificar.

—*Ja ho veig.*

—La gent té tendència a mitificar. Jo crec que s'han de fer les coses per-

Restaurant

Casa LA ABUELA

(Tancat diumenges)

XÀTIVA (València)

Reina, 17 - Telèfon 227 05 25

DOMÈNEC UMBERT

«En aquella època, a Madrid només els agradava 'La Verbena de la Paloma'».

què les sents en un moment determinat.

—*Escolti, d'en Miró, també en va ser amic. Vostè va participar en la creació de la Fundació Miró.*

—El vaig conèixer fa molts anys. Tinc un dels primers gravats que va fer. Vaig conèixer en Miró a través d'en Prats, que era molt amic meu, a tots dos ens agradava molt la música. A en Miró no solament li vaig fer la Fundació sinó que ens va unir una gran amistat.

—*¿Com és que part de l'obra de Miró acabarà a Madrid?*

—Naturalment, en Miró hauria volgut fer més coses aquí, però després no ha estat així. A Madrid s'han dedicat a captar la família. Aleshores, s'han fet coses a Madrid que en Miró potser no hauria fet mai perquè era un catalanista absolut i de Madrid no en volia saber res.

Per a nosaltres la capital era París. En aquella època, a Madrid només els agradava *La Verbena de la Paloma*. L'Ateneu de Madrid era com un Congrés petit, hi havia un hemicicle on la gent anava a fer discursos. Nosaltres ignoràvem Madrid.

Ara, els de Madrid han canviat i, a

més, tenen una influència fortíssima perquè són la capital de l'estat, però no pel poder polític sinó per la publicitat que dona una exposició a Madrid. Si no tens unes idees molt fermes, això t'afalaga. A en Miró, tot això no li feia ni fred ni calor.

—*¿A vostè l'ha afalagat gaire la Medalla d'Or de la Generalitat que li han donat recentment?*

—A mi m'agrada que em deixin fer la meua vida.

No hi ha manera de treure-li res més. Es gira i mira un quadre d'en Miró i diu com si pensés en veu alta: «¿Veu? En Miró feia això. I la seva Pilareta feia uns arrossos esplèndids. Eren millors els arrossos de la Pilar que els quadres d'en Miró. ¿M'entén? A vegades una dona és molt important».

—*¿Una altra vegada vol tornar a fer caure els sants del pedestal?*

—La gent que fa les coses mai les posa a l'altar, són els altres, els que vénen darrere que ho fan per una o altra raó.

—*¿Va conèixer de prop Cambó? ¿Va fer el seu testament?*

—No, no vaig conèixer mai en Cambó. Ell va morir a Buenos Aires quan

ja tenia un bitllet per tornar. Si hagués pogut venir aquí tenia la intenció de crear unes fundacions.

En Cambó era un català apassionat, molt més que altres que van de purs. Per a uns, Cambó passarà a la història com un home que no va complir la seva missió. La història haurà de salvar la seva memòria, buscant la veritat.

Raimon Noguera es posa una mica transcendent, per primera vegada després de tres hores de conversa. Volem furgar més en les seves paraules. No ho permet amb un somriure explícit.

—Encara que estigui jubilat. Sóc notari.

M'acompanya a la porta i entre els molts quadres li n'assenyalo un que sembla una obra d'en Toulouse-Lautrec.

—Sí, és un Toulouse-Lautrec. El vaig comprar una vegada que vaig anar a París. Sempre que podíem anàvem a París. Ara no vaig enlloc.

—*Però encara fuma.*

—M'ho han prohibit, però...

Raimon Noguera es posa el paquet de Chester Light a la butxaca abans d'obrir la porta. □